

Julen er hjerternes fest

Af journalist (DJ) Palle Dahl

Traditionen med et pyntet juletræ i stuen fyldte 200 år i fjor. Og det er næsten ganske vist.

Julen er hjerternes fest. Og der er meget om snakken. Men skulle én og anden alligevel være i tvivl, er det til gengæld lige så sikkert og vidst som amen i kirken, at højtiden er årets store familiefest.

Og til både hjerter, familie og fest hører planter. Og det er ikke kun hjerteranker, der rækkes over travle og julepyntede diske. Udbuddet af blomstrende planter er stort, selv om hvide og måske allermest traditionrige røde julestjerner stadig topper butikkernes top-ti-liste.

Men så er der naturligvis juletræet, som lavt eller højt til loftet knejser i de fleste hjem, og får både unge og gamle øjne til at tindre, når det tændes. Og i fjor fyldte den danske tradition med at fejre juleaften med et grantræ på fod 200 år. Og det er næsten ganske vist, som H.C. Andersen ville have skrevet.

For ifølge annalerne hedder det, at Grevinde Wilhelmine Holstein i 1808 tændte lys i det første danske juletræ på Holsteinborg Gods på Sydsjælland. Men der er ingen, der helt præcist ved det.

Til gengæld vides det med sikkerhed, at familien Lehmann i Ny Kongensgade i 1811 tændte det første københavnske juletræ, og at det vakte stor opsigt. En hob af nysgerrige sjæle stimlede sammen udenfor vinduerne til familiens hjem for at beundre et grantræ, der pyntet med lys nåede helt til loftet.

Men først 103 år senere, i 1914, fik København sit første officielle juletræ på Rådhuspladsen.

Frygten for brand

Traditionen med tændt lys i et træ i stuen fik en langsom udbredelse, da det ikke var alle, der synes om ideen. En væsentlig årsag har formentlig været frygten for brand, der

FAKTA

Hedensk oprindelse

Det danske ord jul stammer fra den hedenske jól i hedensk tid. Dengang blev midvinter fejret med store mængder sul og mjød. Festerne blev typisk holdt i januar, og gik under navnet jól (oldnordisk), yule (engelsk) og joulu (finsk). Men ordets egentlige oprindelse kendes ikke.

uden et – efter datidens forhold – effektivt brandvæsen risikerede at gøre ubodelig skade.

Fra overklassen bevægede traditionen sig imidlertid langsomt ned gennem befolkningens sociale lag. Men da ikke alle havde

råd til et juletræ, brugte nogle i stedet gran-grene eller grønkålsstokke.

Det var dog ikke alle, der tog den nye idé til hjertet. N.F.S. Grundtvig, der er ophavsmand til mange af vore julesalmer, mente,

at et juletræ var "udtryk for udvandet kristendom", og at det burde "med rod oprykkes". Det skrev han i 1817 i tidsskriftet "Dannevirke". Men allerede seks år senere havde digterpræsten tilsyneladende overgivet sig, og mente nu, at juletræet var sendt fra Gud og derfor acceptabelt.

Alligevel skulle der gå endnu trekvart århundrede, før et rigtigt juletræ blev indført i de fleste danske hjem.

At skikken i begyndelsen kun havde rod i det bedre borgerskab, fremgår af H.C. Andersens eventyr "Den lille pige med svovlstikkerne" fra 1848. Og der skulle gå 13 år, inden samme Andersen skrev om et juletræ i et fattigt hjem. Det skete i eventyret "Tolv med posten". H.C. Andersens måske bedst kendte juleeventyr, "Grantræet", er også skrevet i 1848. Men det er inspireret af en jul i Slesvig-Holsten med lys i landsdelens farver - rødt, hvidt og blå.

Kommer fra Tyskland

Den danske tradition med at hente et træ ind i stuen og pynte det med lys kommer fra Tyskland. Og traditionen har rod i en hedensk skik, der gik ud på at jage trolde og onde ånder væk.

En tysk legende fortæller, at reformationens fader, Martin Luther, juleaften i 1536 var på vej hjem til Wittenberg. Det var en kold og stjerneklar nat, og ved en grantykning blev han så betaget af synet af stjernerne og grantræerne, at han forsøgte at gøre det efter, da han kom hjem. Martin Luther tog et grantræ ind i stuen og satte lys på for at

Læs, lær og få inspiration

Hvis interessen for julen og træet rækker længere end til Danmark og dansk tradition, har forlaget Puella's Edition udgivet en bog med titlen "The little book about juletræet", der beretter om traditioner i andre lande.

Bogen, der er skrevet af Birthe Lauritsen, og findes i en dansk og engelsk

udgave, er skrevet ud fra temaet læs, lær og få inspiration. Bogen kan købes på Dansk Juletræsdyrkerforenings hjemmeside – se under publikationer – for 75 kroner stykket, eller for 100 kroner stykket på www.puella.dk.

vide sine børn, hvordan stjernerne kunne lyse i årets længste nat.

Vintersolhverv

Men juletræets egentlige historie dateres mange hundrede år tilbage, da vintersolhverv af alverdens hedninge blev markeret med stedsegroede grene og pyntede træer.

Imidlertid er det en engelsk munk, der har æren af at være den første, der satte grantræet i forbindelse med Jesu fødsel. Han rejste i 1700-tallet til Tyskland for at forkynde Guds ord, og ifølge legenden brugte han grantræets trekantede form til at beskrive treenheden – Gud Fader, Sønnen og Den Hellige Ånd. Derefter betragtede de kristne grantræet som Guds træ – Paradisets træ – mens hedningerne beholdt et egetræ som deres hellige træ.

Men legenden fortæller, at kristne i det centrale Europa allerede i 1200-tallet fejrede Jesu fødselsdag ved at hænge et grantræ ned fra loftet. At tidspunktet kædes sammen med danskens jul, hænger sammen med, at kirken 900 år tidligere havde udpeget den 25. december som Jesu fødselsdag. Tidspunktet var inspireret af den hedenske solfest – sol invictus.

Men allerede i 700-tallet bredte skikken med et juletræ sig med immigranter til andre verdensdele. Og i dag kendes juletræet overalt på kloden. Mange juletraditioner er forskellige fra land til land, fra region til region og fra familie til familie. Men især fra tid til tid, da traditioner ikke er statiske.

I Danmark fejres julen som bekendt i dagene omkring juleaften 24. december. Det vil sige lillejuleaften 23. december, der ingen bibelsk betydning har, juleaften, og første og anden juledag 25. og 26. december. Men husk, at det først er jul, når Jesu fødes, og at julen varer til hellig tre konger 6. januar.

www.SKOVPLANTER.dk

- Planter til skov, læhegn og juletræer.
- Skovning, rydning og flisning.
- Grenknusning, rod- og stubfræsning.
- Skovmaskinplantning og markplantning.
- Alléer, natur og landskabsprojekter.
- Boring af plantehuller og meget mere.

Aarestrup Planteskole

Aarestrupvej 162 - 7470 Karup
Telefon 86 66 17 90